

به نام خدا

اظهار نظر کارشناسی درباره:

«طرح بیمه بیکاری و حمایت از بیکاران متقاضی کار»

(اعاده شده از شورای نگهبان)

مختص صحن عالی

مقدمه

طرح بیمه بیکاری و حمایت از بیکاران متقاضی کار که پس از تصویب مجلس برای شورای نگهبان ارسال شد، با دو ایراد از جانب شورا مواجه شد. مجلس مصوبه خود را جهت رفع ایرادات مذکور اصلاح کرد ولی شورای نگهبان یکی از ایرادات را کماکان باقی اعلام کرد که مجلس در راستای رفع ایراد شورا مصوبه خود را مورد اصلاح قرار داد که این بار نیز مصوبه با ایراد سابق مواجه شد. کمیسیون اجتماعی در راستای رفع ایراد شورای نگهبان اقدام به اصلاح مصوبه نموده است که در ادامه اصلاحیه جدید مورد بررسی قرار می‌گیرد.

بررسی ایراد شورای نگهبان

مجلس در ماده (۱۱) مصوبه، نرخ حق بیمه بیکاری را ۴ درصد ذکر کرده که ۳ درصد توسط کارفرما و یک درصد نیز توسط دولت تأمین می‌گردد. در ماده مذکور تصریح شده بود که «در سال اول اجرای این قانون، سهم دولت از محل صرفه‌جویی دستگاه‌ها در هزینه‌های جاری تأمین شده و برای سال‌های بعد دولت ملزم است که سهم خود را در لوایح بودجه سالیانه پیش‌بینی نماید». شورای نگهبان این امر را مغایر اصل هفتادوپنجم قانون اساسی اعلام کرد. چراکه تکلیفی برعهده دولت گذارده شده که دارای بار مالی است ولی محل تأمین آن تعیین نشده است. مجلس جهت رفع این ایراد، محل تأمین هزینه فوق را «صرفه‌جویی در هزینه‌های جاری» مقرر نمود.

شورای نگهبان به‌رغم اصلاحیه فوق، ایراد را کماکان باقی دانسته و لذا ظاهراً چنین تأمین اعتباری را رافع ایراد مغایرت با اصل هفتادوپنجم قانون اساسی نمی‌داند. توضیح آنکه طبق اصل هفتادوپنجم قانون اساسی «طرح‌های قانونی و پیشنهادها و اصلاحاتی که نمایندگان درخصوص لوایح قانونی عنوان می‌کنند و به تقلیل درآمد عمومی یا افزایش هزینه عمومی می‌انجامد، در صورتی قابل طرح در مجلس است که در آن طریق جبران کاهش درآمد یا تأمین هزینه جدید نیز معلوم شده باشد». در ماده (۱۱) مصوبه مجلس مبنی بر تحمیل یک درصد از ۴ درصد حق بیمه بیکاری به دولت، نحوه تأمین هزینه جدید مشخص نشده و اینکه مقرر شود از محل «صرفه‌جویی در هزینه‌های جاری» رافع ایراد نمی‌باشد.

مجلس محترم در راستای رفع ایراد شورا مصوبه را به این شکل اصلاح نمود: «حق بیمه بیکاری به میزان چهار درصد (۴٪) مزد یا حقوق «بیمه شده» است که سه درصد (۳٪) آن توسط کارفرما و یک درصد (۱٪) توسط دولت تأمین و پرداخت می‌شود.

دستگاه‌های اجرایی دولتی، در سال اول اجرا، سهم کارفرما را از محل صرفه‌جویی در هزینه‌های جاری خود و از محل اعتبار بند «۴-۴» قانون بودجه سال ۱۳۹۱ کل کشور تأمین و پرداخت می‌نماید.

دولت می‌تواند در سال‌های بعد براساس ماده (۵۰) قانون مدیریت خدمات کشوری، منابع مورد نیاز بند «د» ماده (۵۰) قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران را پیش‌بینی و تأمین نماید». شورای نگهبان اصلاح فوق را رافع ایراد سابق ندانسته و اعلام نمود که ایراد کماکان باقی است.

بررسی مصوبه جدید کمیسیون

کمیسیون در راستای رفع ایراد شورا اقدام به اصلاح مصوبه به شکل زیر نمود: «حق بیمه بیکاری به میزان چهار درصد (۴٪) مزد یا حقوق «بیمه شده» است که سه درصد (۳٪) آن توسط کارفرما و یک درصد (۱٪) توسط دولت تأمین و پرداخت می‌شود».

البته در گزارش کمیسیون آمده است ماده (۵) لایحه بیمه بیکاری تأمین‌کننده بار مالی ناشی از طرح است. براساس ماده (۵) لایحه بیمه بیکاری تقدیمی دولت «حق بیمه بیکاری به میزان چهار درصد (۴٪) مزد بیمه شده می‌باشد که سه درصد (۳٪) آن توسط کارفرما و یک درصد (۱٪) توسط دولت تأمین و پرداخت خواهد شد».

ماده (۱۱) مصوبه مجلس همانند ماده (۵) لایحه دولت است و به نظر می‌رسد اصلاح صورت گرفته با توجه به ماده (۵) لایحه دولت رافع ایراد شورا است. در رابطه با مصوبه مجلس نکاتی قابل توجه است:

۱. در این مصوبه، صرفاً در رابطه با پرداخت حق بیمه اشخاص مشمول قانون تأمین اجتماعی تعیین تکلیف شده است و مقرر شده سه درصد (۳٪) از حق بیمه بیکاری توسط کارفرما و یک درصد (۱٪) توسط دولت پرداخت شود؛ در حالی که اشاره‌ای به نحوه پرداخت حق بیمه افراد فاقد شغل و یا افرادی که مشمول قانون مدیریت خدمات کشوری می‌شوند نشده است که این امر تبعیض ناروا بوده و مغایر بند «۹» اصل سوم قانون اساسی است.

۲. لایحه دولت صرفاً شامل بیکاران غیرارادی مشمول قانون تأمین اجتماعی می‌شود در حالی که مصوبه مجلس علاوه بر بیکاران مشمول قانون تأمین اجتماعی شامل افراد فاقد شغل و افراد مشمول قانون مدیریت خدمات کشوری نیز می‌شود. با توجه به این تفاوت این نکته را باید مورد توجه قرار داد که آیا پرداخت از این صندوق به افراد فاقد شغل و یا بیکارانی که مشمول قانون مدیریت خدمات کشوری می‌باشند، بدون دریافت حق بیمه از آنها امکانپذیر است یا خیر؟

نتیجه‌گیری

ماده (۱۱) مصوبه اصلاحی کمیسیون همانند ماده (۵) لایحه دولت است و به نظر می‌رسد اصلاح صورت گرفته با توجه به ماده (۵) لایحه دولت رافع ایراد شورا است.

البته لازم به ذکر است که این ماده به دلیل عدم تعیین تکلیف در رابطه با نحوه پرداخت حق بیمه افراد فاقد شغل و افراد مشمول قانون مدیریت خدمات کشوری تبعیض ناروا بوده و مغایر بند «۹» اصل سوم قانون اساسی است.

همچنین مشخص نیست که آیا (منابع صندوق - صرف پرداخت حق بیمه بیکاری توسط مشمولین تأمین اجتماعی) تأمین‌کننده تحت پوشش قرار دادن بیکاران فاقد بیمه و افرادی که مشمول قانون مدیریت خدمات کشوری می‌شوند و افراد مشمول قانون تأمین اجتماعی است یا خیر؟